

Visitaprotokoll Nesseby og Tana sokn

7.-12. mai 2019

Tema: Ovttas / Sammen

Visitasen ble ledet av biskop Olav Øygard. Han ble assistert av prost Egil Lønmo og ledsaget av rådgiver Steinar Sneås Skauge.

Onsdag 7. mai

12.30 – 14.00 Møte med ansatte i Tana og Nesseby - Tanabru

Tilstede: Biskop, rådgiver, prost, Bernhard Iversen (kirkeverge, kirketjener, kirkegårdsarbeider Nesseby), Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsi (kateket Tana og Nesseby), Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), Jaana Walle (kirketolk, Tana og Nesseby og menighetssekretær Tana) Geir Arne Andersen (kirkeverge Tana), Odd Einar Siri (Graver/kirketjener Tana), János Kona (sokneprest Tana)

Prosten ønsket biskopen velkommen, og biskopen innledet møtet. Han la vekt på at dette er en visitas i to menigheter i to kommuner, med to staber som er separate, men samtidig har ett tett samarbeid og mange som er ansatt i begge stabene. Han utfordret deretter alle til å fortelle en positiv og en utfordrende ting med jobben sin.

I runden kom det fram en stor glede over å jobbe i kirken. Mange pekte på at det var meningsfullt å formidle evangeliet til andre. Det var også flere som pekte på et godt arbeidsmiljø i stabene, samtidig som det ble påpekt at det var enkelte utfordringer med at de to stabene er så tett sammenvevd.

Videre ble organisering av samarbeidet mellom stabene diskutert. Det ble understreket at det naturlig vil være noen gnisninger mellom to parter med såpass stor forskjell i størrelse som Tana og Nesseby, og at dette ikke var noe som gjaldt kirken spesielt, men kom til uttrykk i alle områder av samfunnet. Stabene la vekt på at forholdet mellom dem var godt.

14.00 – 15.00 Tilsynssamtale

15.30 – 15.30 Tilsynssamtale

17.00 – 20.00 Felles menighetsrådsmøte for Tana og Nesseby menighetsråd - Tanabru

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, Svein Erik Store (Nesseby), Edel Pleym (Nesseby), Ellen Heiberg (Tana), Lars Smeland (Tana), Laila Strandbakke Smuk (Nesseby), Elisabet Reisænen (Nesseby), János Kona (sokneprest i Tana), Geir Are Andersen (kirkeverge Tana), Bernhard Iversen (kirkeverge Nesseby), Haldis Helander (Tana), Ole Thommy Boine (Tana), Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), Jorunn Jernsletten (Nesseby – Kom et stykke ut i møtet)

Soknepresten i Tana innledet møtet med en andakt.

Biskopen innledet med en kort forklaring om hva visitas er og om formålet for møtet: Å gå gjennom visitasrapportene fra menighetsrådene samt å få innspill til møtene med kommuneledelsen i de to kommunene.

Biskopen gav begge menighetsrådene ros for en god innføring i menighetenes arbeid og særpreg i visitasrapporten. Han utfordret dem begge til å vurdere å få et nytt misjonsprosjekt for å få en ny giv i dette arbeidet.

En stor del av trosopplæringsarbeidet er felles i de to menighetene. Det ble uttrykt at dette i stor grad var vellykket, og at det for konfirmantene var positivt å møte dem fra den andre menigheten.

Begge menighetene bruker både norsk og samisk, i ulik grad i ulike kirker og gudstjenester. Biskopen oppfordret begge menighetene til å bruke samisk enda mer og ikke være redde for å bare bruke samisk i enkelte ledd i gudstjenesten, men tåle at ikke alle alltid forstår alt som blir sagt. Når den nye liturgirevisjonen blir klar for menighetene, er det en forventning om at de lokale grunnordningene blir tilpasset denne.

Fra Tana ble det meldt om godt samarbeid med kommunen. Økonomisk er det ikke mye mer å hente hos kommunen, men fellesrådet opplever å bli møtt med forståelse. Det er ikke et stort vedlikeholdsetterslep på kirkene, men menighetshuset er dårlig isolert og det er snakk om å selge Levajok kirke om det lar seg gjøre-

Det viktigste for Tana menighet sin side er å få bygd kirke i Tanabru. Det har blitt, og blir, lagt ned en enorm mengde dugnadsarbeid i å skaffe egenkapital til dette. Kommunen har vedtatt at bygging kan skje om menigheten får i stand en rentekompensasjonsordning. Biskopen pekte på at det er lite trolig at dette kan gå i orden, og ba om at man også jobber for å finne alternative måter å finansiere byggingen på.

Nesseby menighetsråd fortalte også om godt samarbeid med kommunen. De har lite vedlikeholdsetterslep på kirkebygg, men Nesseby kirke må males. Maling og utstyr står på lager, men det er behov for folk til å gjøre arbeidet.

Muren rundt gravplassen er en stor utfordring. Denne er delvis i dårlig stand og står i fare for å rase ut. Gravplassen er fredet, og det samme er området på utsiden av muren. Det er mest trolig at man kan få tillatelse for å kjøre anleggsmaskiner inn i det fredede naturområdet, men det er et vanskelig byråkratisk landskap å manøvrere i.

Nesseby menighet gikk med kraftig underskudd i 2018, noe som skyldes at kirkevergestillingen gikk opp i prosent, samt innkjøp av et nytt orgel i en av kirkene. Dette gjør at man jobber med å ta inn underskuddet, og ikke får satt av penger til nytt orgel i Nesseby kirke.

Biskopen tok opp eierforholdet av Nesseby kirke, der kommunene fremdeles står som eier av kirken.

Menighetsrådene tok til slutt opp gudstjenestelivet, og ønsket å jobbe med dette i løpet av visitasen for å få flere til å komme på gudstjeneste.

Torsdag 8. mai

09.00 – 10.00 Skolegudstjeneste – Nesseby kirke

Medvirkende: Biskop, Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), Inga Maria Wolf Ballowara (diakoniarbeider), Jaana Walle (kirketolk), Alexandre Oganov (organist Tana), Bernhard Iversen (kirketjener)

Nesseby kirke ble fylt av skolebarn fra Nesseby. Sokneprest Erik Mørtsell prekte i en fin gudstjeneste.

10.30 – 12.00 Møte med Nesseby kommune - Varangerbotn

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, Knut-Inge Store (ordfører), Oddleif Nilsen (assisterende rådmann),

Erik Mørtsell (sokneprest), Bernhard Iversen (kirkeverge), Laila Strandbakke Smuk (leder i menighetsråd)

Ordfører åpnet møtet med å ønske velkommen og gi en kortfattet informasjon om Nesseby kommune.

Ordføreren i Nesseby er kommunens representant i fellesrådet, og kjente derfor godt økonomiske, og andre, forhold. Han informerte om at fellesrådet får en årlig bevilgning på rundt 1,2 millioner kroner, en sum som har økt noe de siste årene.

Biskopen informerte kort om bispedømmet og aktuelle spørsmål i forholdet mellom kirken og offentlige organer. Han tok særlig opp lovendringene for tros- og livssynsfeltet som trolig kommer snart. Han gav også uttrykk for et positivt inntrykk av fellesrådet i Nesseby og gav skryt til ordføreren for å prioritere å sitte i dette rådet.

Kirkevergen informerte om arbeidet som må utføres på steinmuren rundt kirken. Assisterende rådmann gav umiddelbar beskjed om at dette var noe kommunene kunne være hjelpelige i å få orden på. Ordfører bad kirkeverge og rådmann avtale et møte mellom kommune, fellesråd og Sametinget for å avklare veien videre i prosessen.

Fellesrådets økonomi ble videre drøftet. Kirkevergen går snart av med pensjon, noe som er en utfordring, men samtidig åpner det muligheter for å omstrukturerer stillingsstrukturen. At det ikke er fast ansatt organist er en annen utfordring som kanskje kan løses i denne prosessen. Kirkevergen rapporterte om at økonomien var stram, men at det så vidt holdt. Det er ingen store utgifter i vente, men en del mindre utgifter kommer. Siden ordfører sitter i fellesrådet og det ikke er snakk om veldig store summer, mente han at når det ble informert om utgiftene på fellesrådsmøter kunne han umiddelbart gi beskjed om det var utgifter fellesrådet kan søke kommunen om støtte til.

Dagens gravkart er ikke digitalisert, men finnes i flere kopier for å sikre at de ikke forsvinner i en eventuell brann. Kirkeverge har fått tilbud om digitalisering, men mente summen var for høy. Ordfører mente ikke summen var for høy, og gav uttrykk for at dette burde gjøres.

Både kommune og fellesråd skrøt av samarbeid og kommunikasjon med den andre parten.

Samtalen ble avsluttet med en runde om ungdoms vilkår i Nesseby kommune.

13.00 – 14.00 Samtale med elevene på Tanabru skole

Tilstede: Biskop, rådgiver, prost, Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsi (kateket Tana og Nesseby), Jaana Walle (kirketolk, Tana og Nesseby) János Kona (sokneprest Tana), Alexandre Oganov (organist Tana), lærere fra Tanabru skole og Deanu sámeskuvla

Biskopen møtte elever fra Tanabru skole og Deanu sámeskuvla. Han innledet med å si litt om hva en biskop er og hvorfor han var i Tana og Nesseby. Deretter besvarte han spørsmål elevene hadde forberedt.

14.30-15.30 Tilsynssamtale

18.00 – 20.00 Samisk salmesang og frivilligfest - Tanabru

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, János Kona (sokneprest i Tana), Geir Are Andersen (kirkeverge Tana), Bernhard Iversen (kirkeverge Nesseby), Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsi (kateket Tana og Nesseby), Jaana Walle (kirketolk, Tana og Nesseby), Alexandre Oganov (organist Tana), frivillige.

Samlingen var godt besøkt med deltagere fra både Tana og Nesseby. Det var andakt av János Kona og flott sang av den samiske sanggruppen fra Nesseby. Bernhard Iversen informerte om plateinnspillingene til gruppen og biskopen fikk overlevert to esker med plater som bispedømmet kan selge eller bruke som gaver. Tidligere kirkeverge i Tana, Kirstin Biti Johansen, informerte om kirkesaken i Tanabru. Biskopen kom med en hilsen til forsamlingen.

Fredag 9. mai

08.30 – 09.30 Tilsynssamtale

10.00 – 11.30 Møte med Tana kommune – Tanabru

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, János Kona (sokneprest), Geir Are Andersen (kirkeverge), Ellen Ingvild Heiberg (leder i menighetsrådet), Frank Martin Ingilæ (ordfører), Trond Are Anti (kommunalsjef for oppvekst/assisterende rådmann)

Ordfører ønsket velkommen og gav en kort innføring i Tana kommune. Biskopen fortalte deretter kort om viktige saker i forholdet mellom kirken og offentlige organer, med særlig fokus på det som omhandler den kommunale finansieringen av Den norske kirke. Han gav også ordfører ros for å prioritere å sitte i kirkelig fellesråd.

Biskopen tok, med utgangspunkt i Ungdata-undersøkelsen, opp oppvekstvilkår for unge i Tana kommune. Tana ligger litt under gjennomsnittet i denne undersøkelsen, og biskopen spurte hva kirken kan gjøre for unges levekår i Tana.

Ordfører fortalte at dette var noe kommunen jobbet mye med og at tilbudet fra kirken om å hjelpe ble satt pris på. Tana kommune var blant de første i Finnmark med ungdomsråd, og jobber tett med dem. De er også veldig fornøyd med det arbeidet menigheten og presten gjør i Tana. Ordføreren la vekt på at det var viktig at det ikke ble vannrette skott mellom kirken og kommunen. På den måten ble det lettere å løse oppgaver og møte mennesker, særlig i forbindelse med kriser.

Biskopen tok videre opp to- og trespråkighet i menigheten og kommunen. Han sa videre at kirken er interessert i å bidra til – og legge til rette for sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid når det blir mer utadrettet. Kirken har også vært en del av fornorskingen, og må ta det som kommer av kritikk for dette uten å gå i forsvarsposisjon. Ordføreren mente at prestene i Tana stort sett har vært opptatt av å bruke samisk, og at det var en forskjell mellom gamle Tana kommune og gamle Polmak. Særlig har dette gått ut over gutter som har mistet troen på primærnæringene. Han trodde derimot ikke at kirken i Tana ville møte mye kritikk.

Biskopen gikk inn på prosjektet med å få bygd kirke i Tanabru. Det er spesielt å være på en visitas der det meste av det som skjer, ikke finner sted i en kirke siden menigheten mangler en kirke til formålet. Ordføreren pekte på finansiering som den store utfordringen. Både utgiftene til å bygge en kirke, samt de ekstra drifts- og vedlikeholdsutgiftene dette vil medføre gjør dette vanskelig. De kommunale bevilgningene til kirken har allerede vært for små de siste årene, og det er ikke mulig å øke de. Det er heller ikke politisk vilje til å bygge en kirke uten rentekompensasjonsordning. Tomten er satt av, og ordføreren mener planene som er lagt fram både er pene og fornuftige, men Tana kommune har allerede mange kirkebygg, og ligger godt over gjennomsnittet i kirkebygg fordelt på innbyggere. Men kanskje kan det med Krf i regjering bli mulig å få penger via stastbudsjettet?

Biskopen mente det var bra at ordføreren tenkte mulig finansiering via statsbudsjettet, siden det er viktig at det jobbes med en plan B som ikke innebærer rentekompensasjonsordning. Bare to kirker i Norge er bygd med en slik ordning, og han tviler på om Tana vil få en slik ordning. I tillegg må

fellesrådet ta en vurdering på hvilke kirker i kommunen man ikke trenger. For Tana trenger ikke så mange kirkebygg som det er nå, særlig ikke om det bygges en kirke i Tanabru.

Samtalen gikk videre til drifts- og vedlikeholdsmidler, og kirkevergen informerte om tilstanden. Fellesrådet er nå avhengige av at graverne også er mekanikere, siden maskinene er i dårlig stand og trenger modernisering. Tineren må skiftes ut. En ny koster 20-25 000 kroner, som er penger fellesrådet ikke har. Det trengs også noe penger til vedlikehold. Kirkevergen gav uttrykk for forståelse for at de kuttene som har vært gjort i kirkebevilgningene de siste årene hang sammen med de generelle kuttene kommunen har vært nødt til å gjøre, samtidig som smertegrensen nå var nådd.

Ordføreren hadde forståelse for dette, og fortalte at han til og med hadde brukt av «ordførers pott» til kirkevedlikehold tidligere. Dessverre var også denne potten kraftig kuttet. Han foreslo jevnlig møter mellom kirkeverge og rådmann for å informere om situasjonen etter hvert. Også biskop mente dette var en god ide, og det var enighet om at kirkeverge skulle avtale møte med rådmann i løpet av kort tid.

Møtet ble avsluttet med lunch.

12.00 – 13.00 Tilsynssamtale

13.30 – 14.30 Møte Tana samisk språksenter – Tanabru

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, János Kona (sokneprest Tana), Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), Geir Are Andersen (kirkeverge Tana), Bernhard Iversen (kirkeverge Nesseby), Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsí (kateket Tana og Nesseby), Jaana Walle (kirketolk, Tana og Nesseby), Håvald Hansen og Sverre Porsanger (samisk språksenter), Alf Børresen, Tormod Holti (Tana kvenforening)

Møtet startet med en presentasjon av Tana samiske språksenter og deres arbeid. Biskopen fortalte at det i Kvænangen er et felles språksenter for samisk og kvensk og lurte på om Tana samiske språksenter hadde oppgaver opp mot kvensk språk, noe de ikke har.

Prosten fortalte om bakgrunnen for å arrangere møtet som en del av bispevisitasen: Indre Finnmark prosti ble opprettet for å legge best mulig til rette for bruk av samisk, og prestene i prostiet skal kunne bruke samisk i liturgien. Det er store ulikheter mellom de ulike delene av prostiet, og i noen deler av prostiet er også kvensk et viktig språk, som i Tana. Det var derfor et ønske om å ha med Tana kvenforening på møtet. Bispedømmet har også et ansvar for kvensk kirkeliv. Prosten utfordret kvenforeningen til å si noe om språksituasjonen og hvordan kirken kan møte den.

Tana kvenforening uttrykket en skuffelse for at kvensk ikke er nevnt i den nye kirkeordningen. Videre forteller de at kvensk er et døende språk i Tana, men at de jobber for å få flere unge til å ta det i bruk og videreføre det. Kvenforeningen opplever et godt samarbeid med prest og menighet, og er åpne for at dette kan utvikles videre.

Språksenteret sa at de var positive til å hjelpe de kvenske språket innenfor de rammene senteret må forholde seg til. Det er positivt også for samisk språk om kvensk blir sterkere som språk. Det var et samlet inntrykk i deltagerne i samtale hadde av at motsetninger mellom de tre språkene som det kunne være noe av før i tiden, var blitt vesentlig svekket i det siste og at språkene nå lever side om side uten store gnisninger.

Biskopen adresserte så kvenforeningens skuffelse. Han sa at kirken har forståelse for at språket er svært viktig, og at det har blitt jobbet mye i bispedømmet for å ta i bruk kvensk på flere gudstjenester. I forbindelse med arbeidet med ny kirkeordning ble det gjort store endringer i forhold

til høringsutkastet, og heller ikke norsk eller samisk er eksplisitt nevnt i ordningen. Bispedømmet har nå fått formalisert et nasjonalt ansvar for kvensk kirkeliv, og jobber aktivt for å ta dette på alvor. Det foreligger snart en komplett liturgi på språket, og videre arbeid blir gjort sammen med kirkene i Sverige og Finland. Evangeliene er oversatt til meänkieli av Luleå stift i Sverige. Denne oversettelsen kan også brukes i Norge.

Samtalen gikk videre til hvordan kirken og språksenteret kan samarbeide. Flere forslag bløe luftet, og det ble lagt særlig vekt på et kirkelig arrangement i forbindelse med urfolksåret i 2019. Språksenteret er koordinator for markeringen i Tana og bad kirken om å være med.

Prosten informerte til slutt om lanseringen av den nye samiske bibeloversettelsen i Kautokeino 25. august.

14.45 – 16.00 Fredagspizza – Tanabru

Tilstede: Biskop, prost, rådgiver, János Kona (sokneprest Tana), kirkevergene, Geir Are Andersen (kirkeverge Tana), Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsi (kateket Tana og Nesseby)

Biskopen var med på Fredagspizza i menighetshuset i Tanabru. Dette er et diakonalt tilbud for ungdom. Denne dagen krasjet det med flere andre arrangement for ungdom i bygden, noe som gjorde at det var mindre oppmøte enn vanlig. Det ble likevel et fint blick på et godt, diakonalt arbeid.

Søndag 11. mai

11.00 – Visitasgudstjeneste i Nesseby kirke med påfølgende middag og visitasforedrag - Varangerbotn

Deltagere: Biskop, prost, Erik Mørtsell (sokneprest Nesseby), János Kona (sokneprest Tana), Bernhard Iversen (kirketjener), Inga Maria Wolf Ballovara (diakoniarbeider Tana og Nesseby), Annamária Sepsi (kateket Tana og Nesseby), Jaana Walle (kirketolk, Tana og Nesseby), , Alexandre Oganov (organist Tana), konfirmanter

Det var en fin gudstjeneste der biskopen talte. Kirken var nesten fullsatt. Etter gudstjenesten var det middag i menighetshuset i Varangerbotn. Biskopen holdt visitasforedraget som mange hadde møtt opp for å høre.